

A Schlotterbeck (Réthy) – Vidovszky családregény I. fejezete

A Schlotterbeck család története
az 1500-as évek kezdetétől 1650-ig:
Kusterdingen-től Tübingenig

1. ábra: Stiftskirche zu St. Georg, Tübingen, Holzmarkt (RI, 2024)

Bevezetés

Ezt az írást elsősorban Johann Christoph Schlotterbeck leszármazottjainak szánom, akiknek számossága mára több százra tehető. Megírásának alapját az a családfakutatás és -nyilvántartás képezi, aminek kezdete egészen a XX. század elejéig nyúlik vissza. Fontos közbülső állomás volt **Adolf Kaufmann** levele 1964-ből, Stetten im Remstal-ból. Az események azonban a nyugdíjazásom után gyorsultak fel, elsősorban a modern számítógépes családfakutató programoknak¹, adatbázisoknak, anyakönyvi oklevél gyűjteményeknek² köszönhetően, amik lehetővé tették a kapcsolatfelvételt más német kutatókkal is. Külön kiemelem **Karl Krauter** segítségét, akitől 2020. novemberében egy soha nem remélt és anyakönyvekkel alátámasztott Schlotterbeck családfát kaptam, ami egészen 1510-ig nyúlik vissza. Jelen írásnak – **Réthy László könyve** mellett – ez képezi a legfőbb forrását. Meg kell még említeni **Günther Schweizer** több, mint 3.000 oldalas, 2019. évi művét, aminek címe: „**Menschen und Familien in Tübingen – Eine genealogische Datenbank**”. Ez a könyv 10 oldalon keresztül sorolja fel az 1544-től Tübingenben élt Schlotterbeck-eket, nem beszélve a leányági házasságokról és leszármazottokról.

Egy percre térjünk vissza Réthy Lászlóhoz (1851-1914.), akinek házagpótló családtörténeti könyve 1908-ban jelent meg nyomtatásban „A Békés- és Aradmegyei Réthy család történetére vonatkozó adatok” címmel! A szerző főfoglalkozása szerint muzeológus és numizmatikus volt, de leginkább pajzán és néha pornográfiába hajló verseivel lett közismert, Löwy Árpád néven. Édesapja, Réthy Lipót az első Békés megyei nyomda alapítója volt, aki Johann Christoph Schlotterbeck és Rozalia Scarsky nyolcadik gyermekeként látta meg a napvilágot 1817-ben Szarvason, Leopold Schlotterbeck néven. (A névmagyarosításra – fiútestvéreivel együtt –1844-ben kapott engedélyt az „Ő cs 's ap. kir. fels.”-től, de az már egy másik történet kezdete lehetne.)

Réthy Lászlónak hivatalos munkája keretében volt lehetséges sokat utaznia Nyugat-Európában és ezeket a „kiküldetéseket” felhasználta családtörténeti kutatásra is. Mai szemmel olvasva megállapíthatjuk, hogy fantasztikus eredményeket ért el – belegondolni is nehéz, hogy internet nélkül ez hogyan volt lehetséges? Ez az írás nem helyettesíteni szeretné Réthy László könyvét, sokkal inkább felhasználva az ő eredményeit is egy szélesebb és pontosabb képet alkotni a Schlotterbeck ősokról. Ő – a technikai lehetőségek hiánya és az emberi emlékezés időbeni korlátjai miatt – egy sor összefüggést nem ismerhetett fel, amit ma az internet világában meg lehetett találni. Ugyanakkor a könyve tartalmaz egy alapvető tévedést is:

*„Az a tradíció maradt fenn nálunk, hogy elődeink Franciaországból származnak³. Legelső ősünk, kinek nevét tudjuk **Dávid** volt és Strassburg közelében lakott a XVIII.*

---

¹ FamilySearch, My Heritage, Geneanet stb.

² WKGO, Archion

³ Nagynénénk Schweizer Ferencné közlése 1872-ben. (RL 21. oldal) A hölgy [született Schlotterbeck Johanna, 1807-1890.] 21 éves volt édesapja, Johann Christoph Schlotterbeck halálakor (1828.), tehát a történetet közvetlenül tőle hallhatta. Így viszont érdekes, hogy Johann Christoph még a nagyatyja nevére sem emlékezett.

Egyes rövidítések, kifejezések és kódok jelentése

- Präzeptor: tanár, esetleg házitanár.
- Schultheiß: egy faluközösség előljárója.
- Königlicher (Klr) Hofmeister: egy király magasabb rangú beosztottja.
- Vogt oder Hausvogt: egy birtok vagy egy nagyobb háztartás gondnoka.
- Forstkassier: egy erdőség gazdasági vezetője, aki felelős a könyvvitelért és az éves beszámoló elkészítéséért.
- Kammervverwalter (KamVw), egy alkalmazott, vagyonkezelő.
- Gerichtsverwandter: bírósági ülnök.
- Ratsvewandter: városi tanácsnok
- Bürgermeister: polgármester
- Superintendenten des Stifts: itt: evangélikus egyházi alapítvány, létesítmény (ami esetleg egy korábbi, megszűnt kolostor jogutódja) előljárója, főellenőre.
- Königlicher (Klr) Schaffner: a király alacsonyabb rangú alkalmazottja.
- Königlicher (Klr) Pfleger: alkalmazott, esetleg ápoló
- Egyetemen, vagy az ev. egyházban:
  - Imm. = Immatrikulation = beiratkozás, felvétel
  - B = Bachelor ~ Baccalaureus = BA diploma, alapidiploma
  - Stip. = Stipendium = ösztöndíj
  - M = Master ~ Magister = mesterfokozatú diploma
  - V = Vikar = ev. lelkész gyakornok
  - FC = lelkészi záróvizsgát követő lelkészi felavatás, beiktatás.
  - Pf = Pfarrer = ev. lelkész.
  - Diakonus = Diener = az evangélikus gyülekezet segítője, esetleg a helyi lelkész segítője.
  - Prädiger = prédikációt tartó egyházi személy
  - Präsenzmeister = számviteli feladatokat ellátó személy egy egyházi gyülekezetben vagy egy kisebb településen.
- FS: FamilySearch kód. Például Wolf Schlotterbeck kódja GCW5-HCH.
- G: A generációk sorszámja (például Wolf Schlotterbeck gyermeke G-03, unokája G-04).
- K: Egy olyan, elemenként egyenként 2 számjegyű, maximum 15 elemből álló kód, ami a pontos leszármazást mutatja, és ami alapján könnyebben „vissza lehet fejteni” a felmenőket. Például a G-15-be tartozó Doris Maxine Wild kódja: 01 03 01 06 01 03 08 11 09 01 05 02 13 02 01.
- ∞ : házasságkötés éve és/vagy házastárs.
- * : születés helye és/vagy időpontja.
- + : elhalálozás helye és/vagy időpontja.
- Tü, Tüb: Tübingen

Felhasznált irodalom

Schlotterbeck Kristóf naplója. Pest, Szarvas, 1800-1827. Német nyelvű kézirat és magyar nyelvű fordítása (Réthy Béla I.) [Schlotterbeck napló]

Schlotterbeck Kristóf levele, amelyben Édesanyját Szarvasra hívja. Szarvas, 1826. április. Német nyelvű gépelt átirat és magyar fordítása (Réthy Sándor) [Schlotterbeck levél]

A Békés és Arad megyei Réthy családra vonatkozó adatok. Összegyűjtötte: Réthy László. Budapest, 1908. [RL]

Kaufmann, Adolf: Gépírásos levél Réthy Sándornak címezve. Stetten i.R., 1964. június 23. [Kaufmann levél]

Günther Schweizer: Menschen und Familien in Tübingen – Eine genealogische Datenbank. Tübingen, 2019. július 1. [TÜB]
Internet, 2024. augusztus 5.
https://www.tuebingen.de/Dateien/Stadtarchiv/Genealogische_Datenbank_Schweizer.pdf

Nachkommen von Hans Schlotterbeck und Margaretha NN. Összeállította Karl Krauter, Nabburg, 2020. november 8. (*.pdf dokumentum) [Krauter]

FamilySearch [FS]

<https://www.familysearch.org/hu/home/portal/>

A családfakutatásnak soha nem remélt lehetőséget biztosít a FamilySearch honlap.

A FamilySearch egy nemzetközi nonprofit szervezet, amely elkötelezett amellett, hogy minden embernek segítsen a családja történetének a megismerésében. Az Utolsó Napi Szentek Jézus Krisztus Egyháza ingyenesen teszi elérhetővé a FamilySearch honlapját mindenki számára, hagyománytól, kultúrától és felekezeti hovatartozástól függetlenül. A FamilySearch forrásai világszerte emberek millióinak segítenek megismerni az örökségüket, és kapcsolatba lépni a családtagjaikkal.

Az Utolsó Napi Szentek Jézus Krisztus Egyháza, vagy informálisan mormon egyház egy amerikai eredetű keresztény egyház, amely a legnagyobb a mormon felekezetek között. Azon utolsó napi szentek felekezete, akik Joseph Smith próféta halála után Brigham Young apostol vezetésével, a mai Utah állam területére távoztak. Utah-t gyakran nevezik mormon államnak, mert a lakosság közel 70%-a mormon vallású, és a vallásnak valóságos fellegvára a terület. A

nemzetközileg több, mint 16 millió tagot számláló egyház Magyarországon is jelen van.

A FamilySearch elődjét, a Utahi Genealógiai Társaságot 1894-ben alapították. Az anyakönyvek és történelmi dokumentumok filmre vitelét 1938-ban kezdték meg. A FamilySearch honlap 1999-ben indult útjára. A FamilySearch legnagyobb előnye, hogy a feljegyzéseket több százezer önkéntes indexálja, ezáltal könnyen kereshetővé teszik az adatbázist.

A mormonok ezt a hatalmas munkát azért végzik „mert abban hisznek, hogy az elődeinket is meg tudják téríteni/rá tudják téríteni a 'helyes' hit/ük/re.”

A FamilySearch megbízhatósága pont olyan, mint az oda adatot szolgáltató – 99 %-ban amatőr – felhasználók megbízhatósága. Óriási segítség a több milliárd indexált anyakönyvi bejegyzés, de sajnos sokszor téves, pontatlan az indexálás, valamint azok konkrét személyhez rendelése. Ráadásul a XV-XIX. századokban maguk az anyakönyvek is rengeteg pontatlanságot tartalmaztak, sokszor csak másolt vagy kivonatolt (listázott) verziók állnak rendelkezésre. További probléma, hogy az anyakönyvi adatok a XIX. század közepéig csak részleges adatokat tartalmaznak (pl. hiányoznak a pontos azonosítást lehetővé tevő, nagyszülőkre vonatkozó adatok). Abban a korszakban, amikor egy házaspárnak könnyen lehetett akár 16 gyermeke is, és egy városban élt tizenhat hasonló vezetéknevű családfő (akik közül ötnek a feleségét „Annának” hívták), sokszor lehetetlen kibogozni, hogy egy születési anya-könyv konkrétan melyik szülőkhöz tartozik.

Ugyanez igaz lehet a felhasználók által előállított családfákra is. Minél jobban távolodunk a jelentől visszafelé az időben, annál nagyobb az esélye a (főleg névazonosságon alapuló) tévedésnek. A megbízhatóságot úgy tudjuk növelni, ha nem kizárólag az anyakönyvekre, hanem másodlagos forrásokra (könyvekre, levelekre, visszaemlékezésekre, lexikonokra) is támaszkodunk. Mindezekkel együtt ma a FamilySearch tekinthető a legmegbízhatóbb, legrészletesebb családkutatási adatbázisnak.

Szemben sok más családtörténeti honlappal (pl. MyHeritage), a FamilySearch ügyes újítása és kétségtelen előnye, hogy itt a családfában szereplő személyek is indexálva vannak, azaz mindenkire tartozik egy hétjegyű kód, ami megkönnyíti a megtalálását. Pl. a feltételezett legrégebbi ősünk, Wolf Schlotterbeck kódja: GCW5-HCH. Próbáljuk ki egy gyors és egyszerű ingyenes regisztráció után: a Keresés / Családfa fülükön eljutunk egy keresési ablakhoz, ahol választunk ki a „Keresés azonosító alapján” lehetőséget. Ide bemásolva a fenti kódot eljutunk családfánk kiinduló emberéhez. Onnan a kis nyilakkal már bármilyen messze el tudunk kalandozni a családfán.

Arcanum

<https://adt.arcanum.com/hu/>

A másik mai „csoda” az Arcanum adatbázis, ami elsősorban régi újságokat, folyóiratokat digitalizál indexált (kereshető) formában. Ez a szolgáltatás – érthető módon – fizetős, viszont rettenetesen hasznos. Amikor beírjuk a keresőbe, hogy „Schlotterbeck”, akkor a Gép 326 találatot dob ki egytized másodperc alatt. Persze lehet finomítani a keresést pontos névre (nevek együttes előfordulására), időszakra, az újság nevére. Például itt találtam meg a Schlotterbeck testvérek névmagyarosítására vonatkozó híradást 1845-ből.

Hungaricana

<https://www.hungaricana.hu/hu/>

A Hungaricana az Arcanumhoz részben hasonló, ingyenes digitalizált és indexált dokumentum gyűjtemény, ami főleg a könyvtárak és levéltárak anyagait dolgozza fel. Sajnos az Arcanumról hiányzik egy sor olyan újság, ami csak a Hungaricanan található meg (és fordítva), ezért érdemes egy keresést mindkét adatbázisban lefuttatni.

Geneanet

<https://www.geneanet.org/>

Württembergische Kirchengeschichte Online [WKGO]

<https://wkgo.de/>

A württembergi evangélikus egyház lelkészeinek életrajza.

Reinhold Rau: Rund um den Tübinger Marktplatz. In: Tübinger Blätter, 1969. [TÜBMP] Internet, 2024. augusztus 15.

https://opendigi.ub.uni-tuebingen.de/opendigi/LXV198_56_1969#p=7

Ernst Fritze: Adelheit Sibylla und der Maler Johann Heinrich Schwartz in Lübeck. Eine Studie zur Personengeschichte in Zusammenhang mit den Erscheinungen evangelischer Frömmigkeit zur Zeit August Hermann Franckes und Philipp Jakob Speners. In: Zeitschrift des Vereins für Lübeckische Geschichte und Altertumskunde, Band 71 (1971). 81-123. oldalak. [Lübeck]

Internet, 2024. augusztus 15.

https://vlqa.de/file/zvlqa_71_1991.pdf

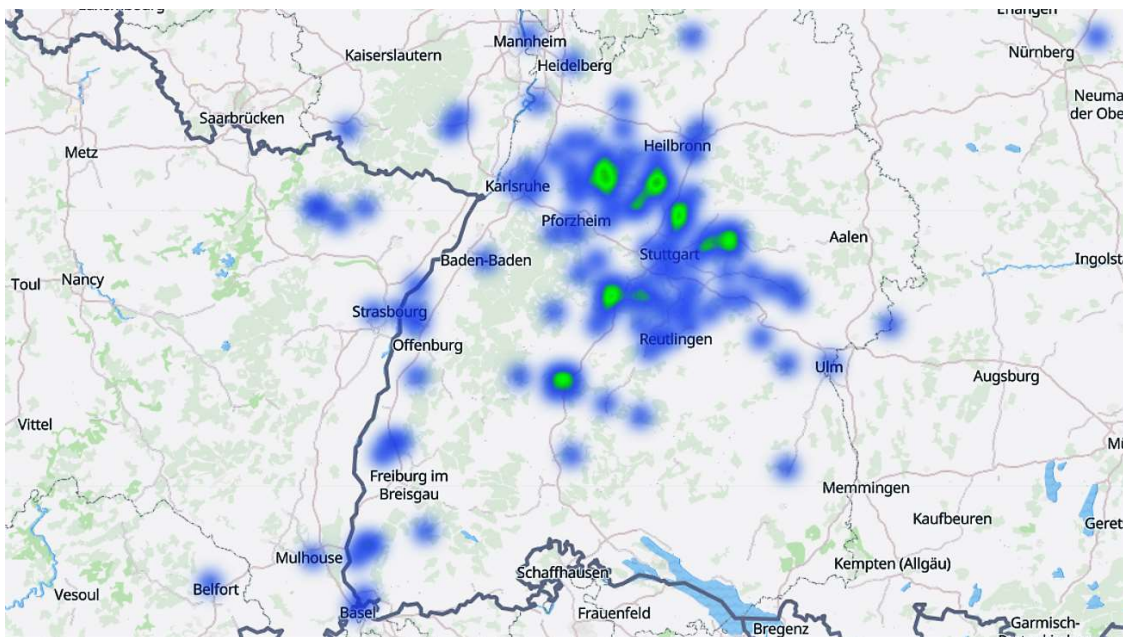
A Schlotterbeck név elterjedése 1500-tól kezdően

A Geneanet web-oldalon találtam véletlenül egy olyan térképet, amely vizuálisan mutatja be az egyes családnevek elterjedésének változását az időben, 1500-tól kezdődően.⁴ Az alkalmazás korlátja, hogy a térkép csak a Geneanet oldalon szereplő személyek születési helyét ábrázolja, de nagy valószínűséggel ennél pontosabb közelítést mai tudásunkkal nem lehetne készíteni.

Íme az első térkép 1500-ból:

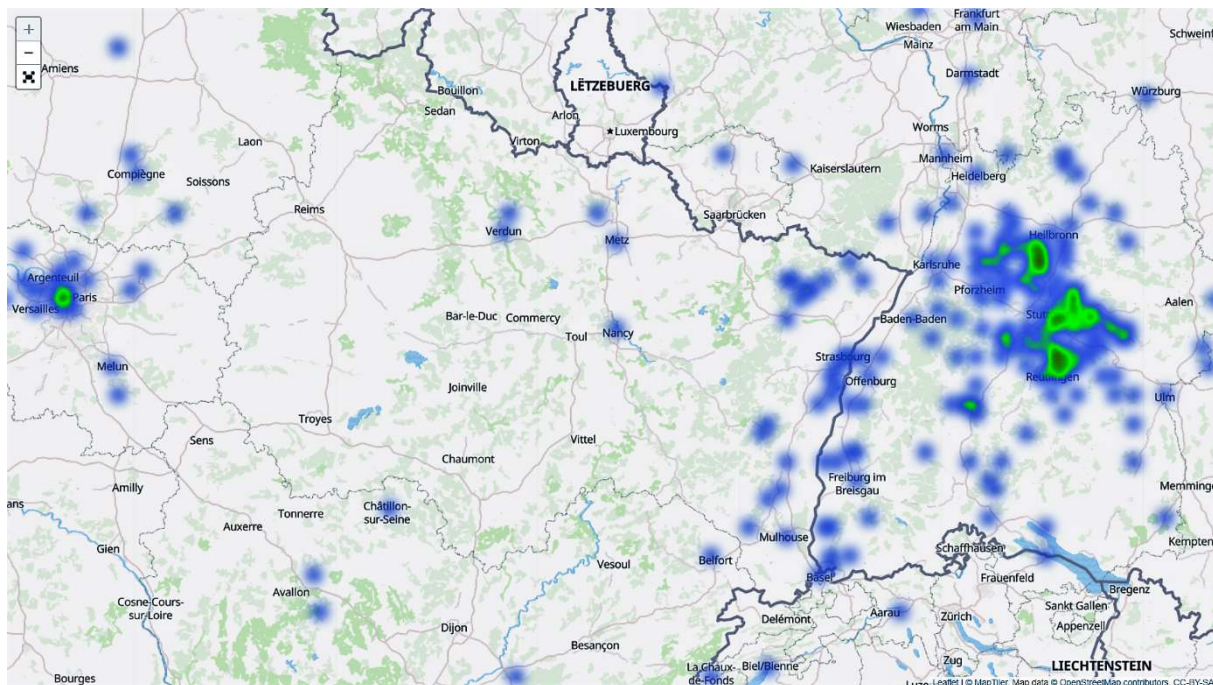

A következő térkép a Schlotterbeck név elterjedését mutatja be 1500-1800. között.

⁴ <https://de.geneanet.org/familiennamen/>

Az utolsó térkép az 1800-2022. közötti elterjedést mutatja. Ezen jól látszik, hogy továbbra is Württemberg a súlypont, de Franciaországban is megszorodtak a „bázisok”, elsősorban Elzászban és Párizs környékén.

Ugyanez táblázatos formában. Vastagon kiemelve, ahol ismert őseink is éltek és pirossal az öt legfontosabb település. Fontos megjegyezni, hogy a számok „inkluzívak”, azaz az adott évig az adatbázisban szereplő nevek számát mutatják.

Település	1500-ig	1600-ig	1700-ig	1800-ig	1900-ig
Immenhausen bei Kusterdingen	9	11			
Tübingen	1	54	129	135	
Mittelstadt		9	49		
Esslingen		2			
Lienzingen		6			
Böblingen			46	281	480
Deufringen			14		
Öschelbronn			14		
Nufringen			26		
Gondelsheim				172	201
Stuttgart				72	356
Betzingen				38	616
Sternenfels				51	455
Strasbourg					131

A táblázatból azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az első Schlotterbeck-ek a XV. század végén a ma Kusterdingenhez tartozó Immenhausenben éltek és onnan „terjedtek el” a világ négy égtája irányába.

Egyenes ági őseink⁵ és elágazásaik 1750-ig

G-02 Wolf Sch.

FS: GCW5-HCH
K: 01 03 00 00 00 00 00 00 00 00
Sz: „aus Kusterdingen”, 1485. körül
F: Agnes

„Urk[undlich erwähnt in] 1544 in Tü[bingen], Schmiedtorstr. 6.“ Azaz okiratilag említve az 1544. évi tübingeni népesség összeírásban.

3. ábra: A Schmiedtorstr. 6. alatt ma látható épület⁶

A szép kétemeletes Schmiedtor-strasse-i házban ma a Metzgerei Hanselmann működik.⁷

Gyermeke:

1. Johannes, 1544 gen. 'Wolfenhennslin', in der Bursagasse⁸

⁵ Sárga fedőszínnel jelölve.

⁶ Forrás: Google Maps

⁷ Internet, 2024. augusztus 5.

<http://metzgerei-hanselmann.de/5.0.html>

⁸ TÜB, 2743. oldal

Legrégebbi ismert ősről tehát azt tudjuk, hogy Kusterdingen-ből (kisváros 5 kilométerre keletre Tübingentől) származott, 1544-ben Tübingenben (még) élt és egy fiáról maradt fent okirati bizonyíték, szintén az 1544. évi tübingeni „népszámlálásnak” köszönhetően.

„A késő középkorban az alacsonyabb nemesi származású Pflumen családnak 1270-től a XV. század végéig Kusterdingenben volt a székhelye, és itt gyakorolta a helyi uralmat. Kusterdingen 1484-től a württembergi grófsághoz (1495-től pedig a hercegséghez) tartozott. A várost a tübingeni hivatalhoz rendelték.

Ulrich von Württemberg herceg 1534-ben érvényesítette a reformációt Württembergben, így Kusterdingen község is evangélikus lett.⁹

G-03 Hans „Johannes” Sch.

FS: K6MX-F4Z
K: 01 03 01 00 00 00 00 00 00 00
Sz: Tübingen, 1510 körül.
A.n.: Agnes
F: Margaretha

„gen. 'Wolfenhennslin', 1544 Wein..., in Tü, Haus in der Bursagasse, westlich des Fakultätshauses.”¹⁰

Még szerencse, hogy Hans-nak volt egy ragadványneve (magyarra talán „a Farkas Jancsikája”-ként fordítható), ami az apjára utalt, különben valószínűleg nem lett volna beazonosítható. Az 1544. évi népszámlálási adatok alapján borral vagy szőlővel foglalkozhatott és a Bursastrasse-n lakott, nyugatra az egyetemi épülettől.

A következő oldalon található fényképen a Bursagasse ma, jobbra az említett egyetemi épület.

Gyermekei:

- Stefan ∞ 1552 Göttelfinger
- Margarete ∞ 1566 Spindler
- Michael ∞ 1567 Waiblinger
- Sebastian ∞ 1576 Renner
- Anna ∞ 1574 Allgöwer
- Bartholomäus ∞ 1581 Senner”¹¹

---

⁹ Wikipedia

Translated with DeepL.com (free version)

2024. augusztus 5.

<https://de.wikipedia.org/wiki/Kusterdingen>

¹⁰ TÜB, 2744. oldal

¹¹ u.o.

4. ábra: Jobbra: az Alte Burse épülete, balra pedig valószínűleg az az épület, amelyiket az 1544. évi összeírásban említenek

„Tübingen (hivatalos nevén Tübingen egyetemi város) Baden-Württemberg tartomány központjában, Stuttgarttól mintegy 30 kilométerre délre, a Neckar folyó mentén fekszik. A város a tübingeni járás és az azonos nevű közigazgatási körzet székhelye. 1947 és 1952 között Württemberg-Hohenzollern tartományi fővárosa volt. A Neckar-Alb régió és a stuttgarti európai nagyvárosi régió része. A keletre szomszédos Reutlingen városával együtt a tartomány 14 regionális központjának egyikét alkotja.

Baden-Württemberg tizenkettedik legnagyobb városaként Tübingen mintegy 90 000 lakossal rendelkezik (2018 végén), és 40 év körüli átlagéletkorával Németország egyik legfiatalabb városa, ami valószínűleg egyetemi város státuszának is köszönhető. Tübingen Ludwigsburg és Esslingen am Neckar után a harmadik legnagyobb középváros Baden-Württembergben.

Az 1477-ben alapított Eberhard Karls Egyetemmel a város az egyik legrégebbi német egyetemi város. A városi életet nagyban befolyásolja a kb. 27 565 diák (a 2018/19-es téli félévtől) [...]

"A Sindelfingeni Szent Márton apátság 1476-ban történt áthelyezésekor Tübingenbe kollégiumi apátságot alapítottak, amely biztosította a gazdasági és személyi feltételeket egy egyetem alapításához. A Szent György plébániatemplom lett a kollégiumi templom. Az Eberhard Karls Egyetemet egy évvel később alapították.

1514. július 8-án megkötötték a tübingeni szerződést, amelyet a württembergi hercegség legfontosabb alkotmányos dokumentumának tartanak. Mint a szerződés aláírásának helyszíne, Tübingen azóta is viselheti címerében a württembergi agancsot. A reformáció 1534 és 1535 közötti bevezetésével a város kolostorainak története véget ért. 1535-ben Leonhart Fuchs elfogadta az egyetem hívását, egy évvel később pedig Ulrich von Württemberg herceg megalapította a protestáns teológiai

*hallgatók ösztöndíjaként a Protestant Stift Tübingen nevű intézményt, amely 1547-ben költözött be az egykori augustinus kolostorba.*¹²

Az 1510. körül született Hans Schlotterbeck gyermekei közül Margareteről és Sebastianról (a mi közvetlen ősünk) külön szólok. A többi gyerekről az alábbiakat tudjuk:

- Stefannak Barbara Göttelfingerrel kötött házasságából 1563-1576. között öt fiú- és hét leánygyermek született.
- Michaelnek Maria Waiblingerrel kötött házasságából három gyermek született.
- Anna apósáról, Stoffel Allgöwerről annyit tudunk, hogy Besigheimből (Stuttgarttól északra) származott.
- Bartholomäus foglalkozása Weingärtner (szőlész) volt. Két feleségétől összesen három gyermeke született.

G-04 Margarete Sch.

K: 01 03 01 02 00 00 00 00 00 00

Sz: Tübingen, 1540.

F: Thomas Spindler „Fechtmeister und Schuhmacher in Tü, 1603 Guardi-knecht auf Hohentübingen”.¹³ Azaz tübingeni vivómester és cipőkészítő volt a foglalkozása. Ezen kívül 1603-ban a Hohentübingen nevű várban volt őrző-védő.

5. ábra: A Hohentübingen nevű vár (RI, 2024)

Margarete és Thomas Spindler gyermekei közül Catharina Spindlert (1580-1655.) emelem ki.

- 1. férje (1603.) Andreas Rampacher:
  - 27.01.1597 immatr. an der Universität Tübingen,
  - Pfarrer in Eschelbronn, 1613.1626
  - Pfarrer in Gondelsheim,

¹² Wikipedia

Translated with DeepL.com (free version)
Internet, 2024. augusztus 5.

<https://de.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCbingen>

¹³ TÜB, 3019. oldal

- + Gondelsheim 1626,
- S. d. + Hiob Rambacher, Prediger und Präsenzmeister (?) in Gemmingen
- 2. férje (1627.) Johann Schiestl, Pfarrer in Gutach bei Hornberg
- 3. férje (1639.) Jakob Kienlin, Metzger in Tü, wohnt in der Metzgergasse.¹⁴

6. Tipikus ház a Metzgergassen (RI, 2024)

G-04 Sebastian Sch.

FS: G6NX-LBS
 K: 01 03 01 06 00 00 00 00 00 00
 Sz: Tübingen, 1549.
 A.n.: **Margaretha**
 H: 1597. április 1.
 F1: **Magdalena Renner (*1555-) ∞ 1576. Esslingen am Neckar**
 F2: Anna Forstner (+1597.) ∞ 1590. Tübingen

Sebastian foglalkozása 'Schuchmacher' (cipőkészítő) volt és a Neckarhalde 2/a. alatt lakott Tübingenben.¹⁵

Első felesége, Magdalena Renner (első, családi névvel is azonosított ősanyánk) apja **Lienhart Renner** volt a közeli Esslingen am Neckar-ból. Lentebb a legrégebbi ismert családi házassági anyakönyv 1576-ból. A házasságkötésre Esslingenben került sor.

Handwritten text from a 1576 marriage record:
 Magdalena Renner, Lienhart Renner's wife, born in Esslingen am Neckar, married Sebastian Schuchmacher, born in Tübingen, on April 1, 1597.

¹⁴ TÜB, 2729. oldal

¹⁵ u.o., 2745. oldal

7. ábra: A Neckarhalde 2/a környéke napjainkban¹⁶

Gyermekeik:

- Johannes * Tü 16.05.1577 ∞ 1603 Felix
- Leonhard * Tü 08.04.1580
- Sebastian II. * Tü 17.09.1585 (elhunyt csecsemőként)
- Sebastian III. * Tü 19.10.1586

Sebastian második felesége, Anna Forstner is szült még két gyermeket az 1590-es években.

G-05 Sebastian III. Sch.

K: 01 03 01 06 04 00 00 00 00 00

Sz: Tübingen, 1586. október 19.

H: Gomaringen, 1647. november 8.

A.n.: Magdalena Renner

F: Maria Schneider (* 1605. Mittelstadt) ∞ 1626. május 24., Gomaringen

G-06 Georg Schlotterbeck

K: 01 03 01 06 04 01 00 00 00 00

Sz: Mähringen, 1640.

H: Mähringen, 1672. június 2.

A.n.: Maria Schneider

F: Anna Furter

E: 1662. május 27., Gomaningen

¹⁶ Google Maps

G-07 Anna Barbara Sch.

FS: LK5T-NSJ
K: 01 03 01 06 04 01 01 00 00 00 00
Sz: Gomaningen, 1663. május 6.
H: Gomaningen, 1729. április 11.
A.n.: Anna Furter
F: Johann Balthas Leichtlin (1660-1736.)

Anna Barbarának többszáz leszármazotta található a FamilySearch-ön. A „nyom” egészen a XXI. századig követhető.

G-05 Johannes (Hans) Sch.

FS: G6NX-L63
K: 01 03 01 06 01 00 00 00 00 00 00
Sz: Tübingen, 1577. május 15.
H: Tübingen, 1643. május 6.
A.n.: Magdalena Renner
F1: Katharina Felix (1579-1625.) ∞ 1603. Tübingen
F2: Margareta Pfuderer (1598-1674.) ∞ 1625. Tübingen

Johannes szintén cipőkészítő volt és ugyanazon a címen lakott, mint édesapja, Sebastian. Első feleségének édesapja, Georg Felix Söflingenből származott, Ulm mellől.

A Katharina Felix-től született gyermekek:

- Magdalene * Tü 12.08.1604, + Tü 29.06.1625
- Katharine * Tü 03.06.1606, + Tü 01.07.1727
- Johann Georg * Tü 22.09.1608 ∞ 1632 Gfrörer
- Christof * Tü 01.08.1611

Második feleségének foglalkozása 'Wehmutter' (bába) volt. Édesapja, Martin Pfuderer (1548-1608.) Murrhardtban élt, Stuttgartól ÉK-re. Édesanyja Anna Kerner (*1560.). Az ő szülei Jacob Pfuderer Backnangból és Martin Kerner Fautspachból voltak.

A Margareta Pfuderertől származó gyerekek közül hármat említek meg:

- Katharine * Tü 28.12.1627 ∞ 1650 Röther
- Magdalene * Tü 20.08.1629
- Johannes * Tü 02.08.1632 ∞ 1653 Jenisch¹⁷

Margarete Pfuderer özanyánk Johannes Schlotterbeck halála (1643.) után másodszor is férjhez ment (1644.), Johannes Sauterhez (1613-76.), aki cipőkészítő és kapuőr volt Tübingenben.¹⁸

¹⁷ TÜB, 2746. oldal

¹⁸ u.o., 2610. oldal

G-06 Johann Georg Sch.

K: 01 03 01 06 01 03 00 00 00 00
Sz: Tübingen, 1608. szeptember 22.
H: Tübingen, 1668.
A.n.: Katharina Felix
F: Margareta Gfrörer (1612-61.)
RL: V. fejezet

Johann Georg parókakészítéssel foglalkozott, emellett 31 évig városi tanácsnok és 16 évig bírósági ülnök is volt.¹⁹

Réthy László ennyit ír róla: „Schlotterbeck János György tübingai városi tanácsos”.

Margarete Gfrörer édesapja, Lorenz Gfrörer hentes és mészáros volt Tübingenben (Metzgergasse 11.), továbbá 1632-1635. között szintén városi tanácsos.²⁰

8. ábra: A Metzgergasse 11. alatt található épület napjainkban (RI, 2024)

Johann Georg feleségének, Margarete-nek a ragadványneve „Spinnerin” volt, ami elvben jelenthet „fonónőt”, de ebben a kontextusban sokkal inkább „őrült nőt”.

---

¹⁹ TÜB, 2747. oldal

²⁰ u.o., 988. oldal

Gyermekeik:

1. Anna Margarete	* Tü 07.03.1633, + Aug. 1635	
2. Katharine	* Tü 11.10.1634	
3. Johann Georg	* Tü 23.10.1635, + Tü 22.03.1639	
4. Anna Magdalene	* Tü 06.04.1637	
5. Anna Margarete	* Tü 04.10.1638, + Tü 28.04.1640	
6. Johannes	* Tü 14.12.1639, + Tü 19.10.1643	
7. Johann Heinrich	* Tü 07.10.1641	∞ 1664 Heller
8. Johann Lorenz	* Tü 26.01.1643	∞ 1664 Döselius
9. Anna Maria	* Tü 13.12.1645	∞ 1672 Walz
10. Johann Jakob	* Tü 02.03.1647, + Tü 24.10.1647	
11. Johann Abraham	* Tü 22.08.1648	∞ 1669 Mauder
12. Johann Georg	* Tü 04.12.1649, + Tü 04.04.1657	
13. Margarete	* Tü 10.02.1651, + Tü 11.02.1652	
14. Johann Friedrich	* Tü 09.10.1652	∞ 1678 Kemmler

G-07 Johann Heinrich Sch.

K: 01 03 01 06 01 03 07 00 00 00 00

Sz: Tübingen, 1641. október 7.

A.n.: Margareta Gfroerer

H: Nufringen, 1691.

F: Agathe Heller (*1645.)

Agathe édesapja, Georg Heller erdőmester (Forstmeister) volt Leonbergben.

Johann Heinrich:

- 1655-58. Univ. Tübingen
- 1663-68. Diakonus in Ebingen
- 1668-80. Pfarrer in Rieth
- 1680-91. Pfarrer in Nufringen.

Gyermekeik (1. - 2. * Ebingen, 4. - 5. * Nufringen):

- Georg Heinrich, + 1691 Nufringen (aet. 25 1/2)
- Johann Friedrich, * 24.11.1666,
  - oo 7.7.1696 Nufringen: Maria Barbara Schopper, Va. Christoph, KlrHofmeister Nellingen auf den Fildern
- Johann Georg, Peruquier Tübingen,
- Hans Jakob, * 29.4.1680, Feldsattler (tábori nyeregmaster) Tübingen,
  - oo 20.8.1709 Stuttgart: Ursula Maria Stierlin, Va. Peter, fürstl. Reitknecht ebd.
- Friedrich Carolus, * 30.12.1685²¹

---

²¹ WKGO

Internet, 2024. augusztus 5.

<https://wkgosrc/pfarrbuch/cms/index/7198>

G-08 Georg Heinrich Sch.

K: 01 03 01 06 01 03 07 01 00 00 00
Sz: Ebingen, 1666.
H: Nufringen, 1691.
A.n: Agathe Heller

- Imm. Tübingen 12.4.1683,
- B. 12.3.1684,
- Stip. 1684,
- M. 9.3.1687,
- V[ikar] (az ev. egyházban lelkész gyakornok) Nufringen.²²

G-08 Johann Georg Sch.

K: 01 03 01 06 01 03 07 03 00 00 00
Sz: 1668.
H: Sulz, 1736.
A.n: Agathe Heller
F: Anna Elisabeth Cannstetter (oo procl. 1. nach Trin. 1691)

Fodrász, sebész és parókakészítő Tübingenben. 1701-ben beiratkozott az ottani egyetemre is.²³

Johann Georg Schlotterbeck-nek és Anna Elisabeth Cannstetternek 13 gyermekük volt, én csak hármat említek meg:

- Anna Beatrix
- Georg Friedrich és
- Rosine Juliana

G-09 Anna Beatrix Sch.

K: 01 03 01 06 01 03 07 03 02 00 00
Sz: 1693.
A.n: Anna Elisabeth Cannstetter
F: Johann Jakob Dannenberger (* Tübingen, 1694. január 19., + Ludwigsburg, 1768.)
H: Tübingen, 1717.

A férj foglalkozása: „Kaufmann, Eisenfaktor und Handelsvorsteher in Ludwigsburg”.²⁴ Azaz ludwigsburgi kereskedő és a kereskedők „előljárója” volt, valamint üzemeltetett egy vaslerakatot is.

---

²² u.o.

²³ TÜB, 2751. oldal

²⁴ u.o., 510. oldal

Anna Beatrix apósát szintén **Johann Jakob Dannenberger**nek hívták. Róla ezt tudjuk:

- Barbier, Chirurgus, Armen- und Stiftskastenpfleger in Tübingen,
- 1706-1723 Ratsverwandter,
- 1724-1733 Gerichtsverwandter,
- * Mühlen a. N. 12.02.1664, + Tü 07.02.1734,
- S. d. Johann **Christof Dannenberger**, Pfarrer in Mühlen a. N., u.d. **Anna Agnes Neuffer**.²⁵

Tudom, hogy messze vezet, de érdekes, hogy Anna Agnes Neuffer édesapja (azaz Anna Beatrix Schlotterbeck férjének dédapja) **Martin Neuffer** (1594-1638.) volt:

- Imm. Tübingen 23.04.1609,
- Bacc. 28.08.1610,
- Dr. jur. 26.02.1621,
- Gräfl. Öttingen'scher Rat, dann
- Prof. des Lehen- und Strafrechts in Tübingen bis 1630, (a hűbér- és büntetőjog professzora)
- Rektor 1636/7.
- gest[orben]. an der Pest.²⁶

Azaz a lényeg: 1636-37-ben ő volt a Tübingeni Egyetem rektora. 44 éves korában pestisben halt meg.

9. ábra: Martin Neuffer portréja

---

²⁵ TÜB, 511. oldal.

²⁶ u.o., 2311. oldal

Anna Beatrix Schlotterbeck és Johann Jakob egyik fiúgyermeke, **Johann Heinrich Dannenberger** Velencében élt kereskedőként.²⁷

G-09 Georg Friedrich Sch.

K: 01 03 01 06 01 03 07 03 05 00 00
Sz: Tübingen, 1697.
A.n.: Anna Elisabeth Cannstetter
F: Jakobine Christine Wagner
H: Nußbaum, Neulingen, Enzkreis, 1750.

- 16.06.1611 immatr. an der Universität Tübingen,
- 19.04.1614 Bacc.,
- 1615 Stip.,
- 22.09.1617 Mag.,
- Vikar in Schömberg und Calw,
- 1730-1750 Dekan in Nußbaum.²⁸

G-10 Wilhelm Friedrich Sch.

K: 01 03 01 06 01 03 07 03 05 01 00
Sz: Nußbaum, 1739.
A.n.: Jakobine Christine Wagner
F.: Elisabetha Friederika Brech (* 1750.)
H: Untergruppenbach, 1812.

- Imm. Tübingen 6.11.1758,
- B. 25.11.1758,
- Stip. 1758,
- M. 18.10.1760,
- Vikar Bibersfeld 1766,
- Dekan Unteröwisheim 1770,
- Pfarrer Untergruppenbach 1788-²⁹

---

²⁷ TÜB, 512. oldal

²⁸ u.o., 2712. oldal

²⁹ WKGO

Internet, 2024. augusztus 15.

<https://wkgo.de/personen/suchedetail?sw=gnd:GNDFB7209>

10. ábra: A Johanneskirche Untergruppenbachban

G-11 Carl Friedrich Sch.

K: 01 03 01 06 01 03 07 03 05 01 01
Sz: Unteröwisheim, 1781.
A.n. Elisabetha Friederika Brech (* 1750.)
F: Wilhelmine Rosine Ebensperger

- Forstkassier³⁰ Winterbach,
- Valamilyen intéző, Gmünd.³¹

Apósa **Philip Jakob Ebensperger** (* 1746., + 1824.)

- Imm. Tübingen 3.11.1764,
- Stip. 1764,
- B. 10.12.1764,
- M. 18.10.1766,
- Pf. Korb bei Waiblingen 3.10.1780 - +³²

---

³⁰ Egy erdőség gazdasági vezetője, aki felel a könyvvitelért is.

³¹ WKGO

Internet, 2024. augusztus 15.

<https://wkgo.de/personen/suchedetail?sw=gnd:GNDFB7209>

³² u.o.

<https://wkgo.de/wkgosrc/pfarrbuch/cms/index/1574>

G-09 Rosine Juliane Sch.

K: 01 03 01 06 01 03 07 03 07 00 00
Sz: Tübingen, 1700. november 25.
A.n: Anna Elisabeth Cannstetter
H: Sülz, Heilbronn, 1737. január 9.

Férje: **Georg David Hofsäß** (1707-64.)

- 03.11.1723 immatr. an der Universität Tüb.
- Okt. 1723 Bacc.,
- 30.10.1726 Mag.,
- Korrektor an der Pfäffischen Bibel,
- Hofmeister bei den Herren v. Schmidburg in Castellaun,
- 1730-1735 Präzeptor in Neuenbürg,
- 1735-1738 Präzeptor in Sülz,
- 1738-1739 Diakonus in Altensteig,
- 1739-1749 Pfarrer in Vöhringen,
- 1749-1764 Pfarrer in Rotfelden,

11.A Christoph Matthäus Pfaff által kiadott Biblia³³

³³ Die Bibel des Christoph Matthäus Pfaff
Internet, 2024. augusztus 15.

<https://www.klosterlorch.de/erlebnis-kloster/verborgene-schaetze/die-pfaff-bibel>

Rotfeldeni tevékenységéről ezt tudjuk: „Orgonát vett a templomba, Bibliákkal látta el a gyülekezetet, beindította az iskolarendszert, növelte az alamizsnafelajánlásokat.”³⁴

Georg David édesapja, **Johann Jakob Hofsäß** (1674-1742.) szintén ev. lelkész volt.

- 27.03.1693 immatr. in Tübingen,
- 06.06.1694 Bacc.,
- 1694 Stip.,
- 11.03.1696 Mag.,
- 1697 rejectus,
- Präzeptor
  - 1699-1700 in Beilstein,
  - 1700-1704 in Cannstatt,
  - 1704-1721 in Mägerkingen,
- 1721-1741 Pfarrer in Bodelshausen,
- 1741 pensioniert.³⁵

G-07 Johann Lorenz Sch.

K: 01 03 01 06 01 03 08 00 00 00 00
Sz: Tübingen, 1643. január 26.
A.n.: Margareta Gfroerer
H: Gondelsheim, 1707. július 13-
F1: Eva Marie Döselius
F2: Anna Catherina Neuffer
F3: Magdalena Conradi
RL: V. fejezet

Réthy László említi: „János Lőrinc szül. 1641. körül; deufringeni lelkész 1663-90-ig, [egyik] neje **Conradi Mária Magdolna** (szül. 1653.), kinek atyja a Hohenlohe-ház udvarmestere volt Di[t]zingenben”.

Johann Lorenz életrajza kicsit részletesebben:

- 1655-1661: Univ. Tübingen
- 1663-95: Pfarrer in Deufringen
- 1695-1707: Gondelsheim
- 1699-1704: zugleich in Diedelsheim.³⁶

---

³⁴ WKGO

Internet, 2024. augusztus 15.

<https://wkgo.de/personen/suchedetail?sw=gnd:GNDFPB3638>

³⁵ TÜB, 1392. oldal

³⁶ u.o. 2748. oldal

Johann Lorenz gyermekei (alle * Deufringen):

II. Anna Catherina Neuffer

- **Georg Friedrich**, * 30.3.1672, + 1689 als Soldat vor Mainz
- Maria Katharina, * 3.2.1675, oo 1.5.1694 Deufringen: Hans Jakob Berlin von Rotfelden, Kuchenbäcker, Va. Hans Jakob
- Felix, * 14.1.1677
- Emanuel, * 8.3.1679

III. Magdalena Conradi

- Agnes Maria, * 19.3.1681, + 2.2.1707 Diedelsheim, oo 7.8.1703 ebd.: Hanns Michael Treffinger, Witwer und Schultheiß ebd.
- **Johann Ernst**,
- **Ulrich Ludwig**
- Maria Cordula, * 20.12.1684
- Johann Georg, * 26.4.1686
- Sophie Maria, * 27.2.1687, Patin 1706 Gondelsheim, + 22.12.1717 Pforzheim (Waisenhausk.)
- **[Anna] Maria Elisabeth**,
- Johann Friedrich, * 7.1.1691
- Maria Barbara, * 2.2.1693³⁷

G-08 Georg Friedrich Sch.

K: 01 03 01 06 01 03 08 01 00 00 00

Sz: 1672.

A.n.: Anna Catherina Neuffer

H: Mainz előtt, 1689. mint katona.

Mainz 1689-es ostroma és visszafoglalása a pfalzi örökösödési háború (más néven az augsburgi liga háborúja) során folyt le, 1689. augusztus 8. és szeptember 8. között. A háború rajnai hadszínterén ez volt a legnagyobb szabású szárazföldi nyílt összecsapás a francia és a német-római császári haderők között.

A jól megerősített, korszerűen felszerelt mainzi birodalmi erőrendszert, amely a Rajna (nyugati) bal partján fekszik, a háború első heteiben XIV. Lajos francia király előrenyomuló csapatai menetből támadták meg. 1688 októberében Mainz védőinek parancsnoka szinte harc nélkül feladta a rábízott fontos erődöt. Nagyjából ugyanekkor esett el, súlyos ostrom árán a Birodalom másik fontos védműve, a philippsburgi erőd is.

Mainz visszafoglalására a császári haditanács nagyszabású hadműveletet szervezett. A császár és a vele szövetséges német (bajor, szász, münsteri, brandenburgi és hannoveri) fejedelmek mintegy 100 000 főnyi haderőt vonultattak fel a Rajnához. A mainzi hadműveletet a török hadszíntérről visszarendelt Lotaringiai Károly herceg vezette, alárendelt parancsnokai között voltak Budavár 1686-os visszafoglalásának több más főszereplője is, így Maximilian Lorenz

---

³⁷ WKGO

Internet, 2024. augusztus 15.

<https://www.wkgo.de/wkgosrc/pfarrbuch/cms/index/7201>

von Starhemberg gróf, tábornagy, II. Miksa Emánuel bajor választófejedelem és Savoyai Jenő herceg is.

Az ostromot előkészítő támadás 1689 júniusában kezdődött, július közepén felvonult a birodalmi főerő, megkezdődött az ostromművek kiépítése. Augusztus 8-án az ostromtüzérség nekilátott a falak rendszeres rombolásának. A védők több rohamot visszavertek, véres kitörésekre is sor került. A francia felmentő sereg megkésve vonult fel. Az ostromlók szeptember 6-án általános rohamot indítottak, amelynek nyomán az erőd védői 1689. szeptember 8-án megadták magukat.³⁸

G-08 Johann Ernst Sch.

K: 01 03 01 06 01 03 08 06 00 00 00
Sz: 1682, szeptember 9.
A.n. Magdalena Conradi
H: Gondelsheim, 1733., szeptember 9.
F: Anna Rosine Clausen (Nördingen, 1682., + Gondelsheim, 1751. Első férje Bautzen nevű hadnagy Durlach-ban.)

Johann Ernst „polgár és borbély” volt Gondelsheimben.³⁹ Három-három leány- és fiúgyermeküket azonosítottam a Family Search-ön.

12. ábra: Gondelsheim látképe napjainkban

G-08 Ulrich Ludwig Sch.

K: 01 03 01 06 01 03 08 07 00 00 00
Sz: 1683. november 24.
A.n. Magdalena Conradi
H: Gondelsheim, 1756. december 31.
F: Eva Maria Bös (+ Gondelsheim 1742. február 3.)
E: Gondelsheim, 1720. június 11.

³⁸ Wikipedia, 2024. augusztus 15.

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Mainz_ostroma_\(1689\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Mainz_ostroma_(1689))

³⁹ WKGO

Internet, 2024. augusztus 15.

<https://www.wkgo.de/wkgosrc/pfarrbuch/cms/index/7201>

Ulrich Ludwig „polgár és szabómester” volt.⁴⁰

Ulrich Ludwignak összesen 17 gyermeke született 1707-39. között. Valószínűsíthető, hogy a gyerekek (8 és 9) két anyától származtak, ugyanakkor úgy tűnik, hogy mindkét hölgy keresztnéve Anna Maria volt. Házassági eseményről (1720.) csak a második esetben van dokumentáció.

G-08 [Anna] Maria Elisabeth Sch.

FS: GMMX-B5Q
K: 01 03 01 06 01 03 08 11 00 00 00
Sz: 1688. szeptember 30.
A.n. Magdalena Conradi
H: 1726.
F: Jost Wild (1672-1742.) mészáros és fogadós (Wirt zum Wilden Mann)
E: Enzweihingen, 1712. július 5.⁴¹

A házaspárnak 10 gyermekük született, akiknek a leszármazottjait egészen a XXI. századig lehet követni.

Például:

G-12 Adam Christopher Wild

FS: 9QG3-D6D
K: 01 03 01 06 01 03 08 11 09 01 03 02
Sz: 1812. k.
H: 1893.

Ő még Württembergben született a Napóleoni háborúk idején, de fiatal korában kivándorolt az Egyesült Államokba és 1850-ben már Marylandben szerepelt a népszámlálási íveken.

Egy generációval korábban

G-11 Johann Christoph Wild

FS: LH18-BPC
K: 01 03 01 06 01 03 08 11 09 01 05
Sz: Enzweihingen, 1791
H: Atlanti Óceán, 1832.

Johann Christoph fiatal feleségével és négy kiskorú gyermekével vágott neki az Ígéret Földje felé vezető hajóútnak 1832-ben, amikor is a tengeren érte utol a halál. A gyerekek részben Nebraska-ban, részben Pennsylvániában telepedtek meg.

---

⁴⁰ WKGO

Internet, 2024. augusztus 15.

<https://www.wkgo.de/wkgosrc/pfarrbuch/cms/index/7201>

⁴¹ u.o.

Johann Christoph Wild leszármazottja volt többek között

G-15 Doris Maxine Wild

FS: GSH3-3QP
K: 01 03 01 06 01 03 08 11 09 01 05 02 13 02 01
Sz: Kansas állam, 1923.
H: Kansas állam, 2015.

Doris Maxine Wild 2015. január 26-án, hétfőn hunyt el 91 éves korában Olathe-ban, Kansas államban. Doris 1923. augusztus 27-én született Esther (McCrabb) Wild és Charles Augustus Wild egyetlen gyermekeként. Doris 1941-ben érettségizett a Wilsey High Schoolban, és még ugyanabban az évben, október 21-én férjhez ment Donald B. Cresshez.

Együtt vezették a családi farmot Council Grove-tól délre, a Spring Creek mentén, és felneveltek egy lányt, Carole-t és két fiút, Donaldot és Lynnt. Doris egész életében hívő ember volt, már korán a vasárnapi iskola és templom tanára, később pedig a Council Grove-i keresztény egyház tagja volt.

A Council Grove történelme iránti érdeklődése a későbbi években is foglalkoztatta Dorist, aki a Morris Megyei Történelmi Társaság tagjaként részt vett a területre szervezett idegenvezetések kialakításában, és 9 éven át idegenvezetőként dolgozott. Emellett segített a Council Grove környéki történelmi házak feliratozásának kialakításában, és részt vett a City of Trees projektben, amelynek célja a Council Grove-ban található történelmi fák korának meghatározása volt.

Dorist gyászolja a férje Donald B. Cress, lánya Carole Poland és férje Steve, fia Donald C. Cress és felesége Sharon, mindannyian Olathe-ban, fia Lynn Cress, Topeka-ban; négy unokája Sarah Cress, Matthew Cress, Shawn Poland és felesége Gretchen, Stephanie Campbell és férje James; négy dédunokája Alec Poland, Ava Poland, Maxine Campbell és Duncan Campbell.⁴²

G-07 Johann Abraham Sch.

FS: MJS8-5XJ
K: 01 03 01 06 01 03 11 00 00 00 00
Sz: Tübingen, 1648.
A.n.: Margareta Gfroerer
H: Tübingen, 1710.
F1: Anna Katharina Mauder (1646-75.)
F2: Anna Maria Villinger (1650-1704.)
F3: Eva Maria Heim

---

⁴² Gyászjelentés

Internet, 2024. augusztus 15.

<https://www.penwellgabelcouncilgrove.com/obituary/98177/Doris-Cress/rss.xml>

- Schumacher in Tübingen.
- 1686-1700. Ratsverwandter
- 1700-1709. Gerichtsverwandter⁴³

Első apósa, Hans Mauder vászonszövő volt Tübingenben, második apósa Jakob Villinger pedig késkovács ugyanott, a Kronenstrasse 13. alatt.

13. ábra: A Kronenstrasse 13. napjainkban (RI, 2024)

„Az ismereteinkben tétovázó nagy hézag szerint az északi ház ..... Salomon Villinger késkovácsé volt, majd fia, Wilhelmé és testvéréé, Johann Jakobé, akik szintén mindketten késkovácsok voltak. Ez utóbbtól a ház Johann Abraham Schlotterbeck cipészre szállt, aki 1676-ban vette feleségül Annamaria Villingert (1650-1704). Lányuk [Maria Katharina Schlotterbeck] férje, Johannes Stierlin övkészítő két részletben adta el a házat,”⁴⁴

Johann Abraham három leánygyermekének férjeiről van információnk:

1. Katharina Margaretha (*1670., a.n. Mauder) férje Eberhard Seeger (1664-1724.) „Zuckerbeck in Tü am Faulen Eck”.
2. Maria Agnes (1671-1731., a.n. Mauder) férje Johann Jakob Fues (1672-1747.) „Hutmacher in Tü, Obermeister of der Steige” (?).
3. Maria Katharina (1683-1750., a.n. Villinger) férje Johannes Stierlin „Gürtler in Tü, Kronenstr. 13.”

⁴³ TÜB, 2749. oldal

⁴⁴ TÜBMP

G-07 Johann Friedrich Sch.

K: 01 03 01 06 01 03 14 00 00 00 00
Sz: Tübingen, 1652.
A.n.: Margareta Gfroerer
F: Esther Margarita Kemmler
H: Herrenberg, 1683.

1676-ban gyógyszerészsegéd Tübingenben. 1679-83. között gyógyszerész Herrenbergben. Feleségétől négy gyerek született Herrenbergben, szintén 1679-83. között. Két leány és egy fiú adatait ismerjük. Apósa, Stefan Kemmler városi tanácsnok Reutlingenben.⁴⁵

Johann Friedrich Schlotterbeck korai halála után felesége még kétszer ment férjhez. Először Matthäus Brigel, másodsor Jakob Nicolaus Hesler herrenbergi gyógyszerészhez.

G-06 Katharina (b) Sch.

FS: GMXZ-WZD
K: 01 03 01 06 01 05 00 00 00 00 00
Sz: Tübingen, 1627. december 28.
A.n.: **Margareta Pfuderer**
F: Valentin Röther
E: Tübingen, 1650

Katharina keresztapja Lucas Osiander, az ifjabb volt. A Wikipedia szerint:

„1619-ben Lucas Osiander Tübingenben teológiai doktorátust szerzett, és az Eberhard Karls Egyetem teológiai professzorává nevezték ki. Emellett a kolostor szuperintendensi tisztségét is betöltötte, 1620-tól pedig az egyetem provizora és kancellárja volt. Ezeket a tisztségeket 1638-ban bekövetkezett haláláig töltötte be.

Lucas Osiander ellentmondásos teológusnak számított, és számos művet írt, például a kálvinisták, anabaptisták és jezsuiták ellen.⁴⁶

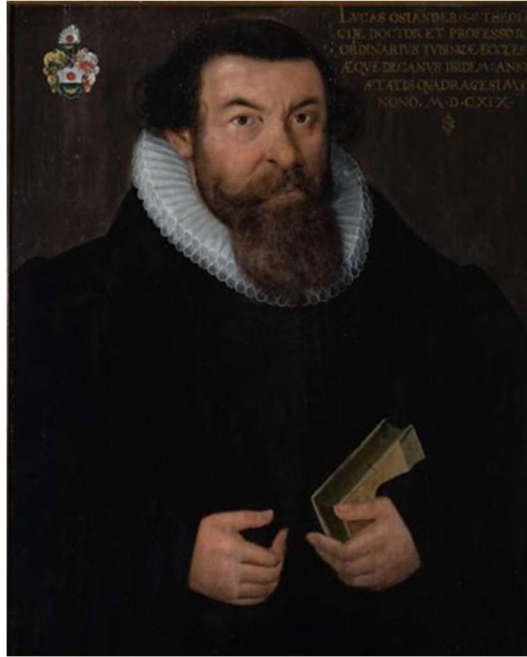
---

⁴⁵ TÜB, 2750. oldal

⁴⁶ Wikipedia

Internet, 2024. augusztus 15.

https://de.wikipedia.org/wiki/Lucas_Osiander_der_J%C3%BCngere

14. ábra: Lucas Osiander, az ifjabb⁴⁷

Katharina férjéről, Valentin Röherről ezt tudjuk:

- TÜB:
  - Musicus und Organist in Tübingen [bis 1656],
  - unehelicher S. d. Valentin Röther [sr.] in Wernigerode.⁴⁸
- Lübeck:
  - Valentin Röther war bis 1666 Organist in Zellerfeld und zog - vermutlich mit seiner Familie — ins Wolfenbüttesche.
  - Dann verlieren sich seine Spuren.⁴⁹

A házasságból két fiú és két leánygyermek született. Közülük **Adelheid Sibylle** emelkedik ki.

G-07 Adelheid Sibylle Röther

K: 01 03 01 06 01 05 04 00 00 00 00
Sz: Zellerfeld, 1656. körül
H: Berlin, 1703.
A.n.: Katharina (b) Schlotterbeck
Apja neve: Valentin Röther
F: Johann Heinrich Schwartz

Adelheid Sibylle gyerekkoráról keveset tudni, de valószínű, hogy szülei a pietizmus szellemében nevelték.

---

⁴⁷ Wikipedia: Lucas Osiander der Jüngere auf einem Porträt von Conrad Melperger aus der Sammlung der Tübinger Professorengalerie
Internet, 2024. augusztus 15.

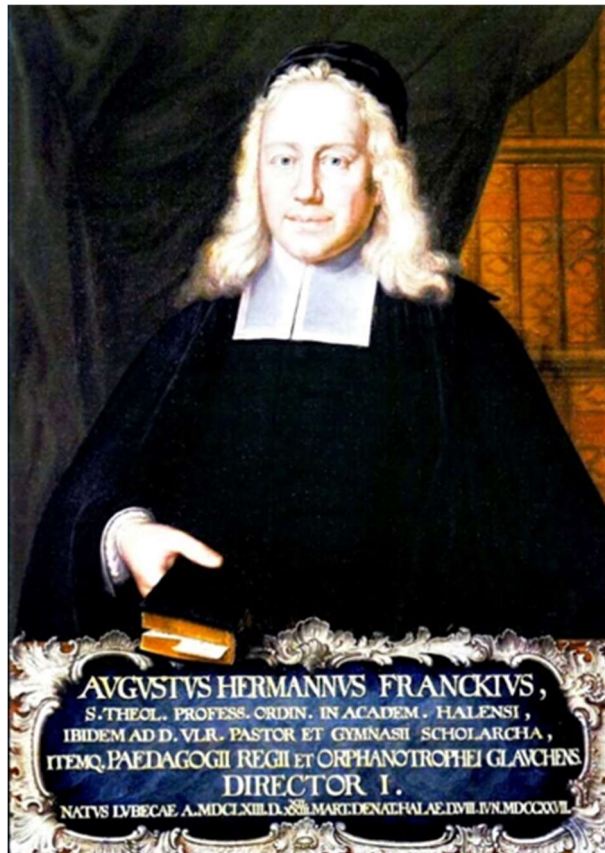
https://de.wikipedia.org/wiki/Lucas_Osiander_der_J%C3%BCngere#/media/Datei:Osiander-Lucas-1571.jpg

⁴⁸ TÜB, 2486. oldal

⁴⁹ Lübeck, 97. oldal

„A fogalom 1677-ben tűnt fel Németországban, de gyökerei az 1600-as évek elejére nyúlnak vissza. A 16. század végén élt **Jacob Spenernek** és barátainak nagy szerepük volt a mozgalom elterjesztésében. Spener Frankfurt am Mainban, a saját házában mint lelkész tartott összejöveteleket, ahol a protestáns egyház és a teológia nézetek megújulását sürgette.

A pietizmus szó a jámborkodó csúfnévből származik, amely a kezdeti negatív értelmezés után pozitív értelmet nyert. 1689-ben a Lipcsei Egyetem ifjú docensei a hallgatókat és a polgárokat az Újszövetségről kezdték tanítani, és ők maguk szemlélődő életmódot folytattak. Azonban a docenseknek be kellett szüntetniük az előadásokat, sőt, összejöveteleket sem tarthattak a városban. Az ország vezetői a konvektikumokat (az újjászületettek csoportjait) rendezavaróknak minősítette. **August Hermann Francke** lipcsei docens Erfurtba távozott, de előadásait ott sem tarthatta meg. Spener közbenjárására az újonnan megalapított Hallei Egyetemen tanári státuszt kapott, és barátai is a városban telepedtek le, így Halle a pietizmus központja lett.

15. August Hermann Francke portréja⁵⁰

A pietizmus feleslegesnek tartja a hitbéli kérdésekről való vitatkozást, a dogmatikát, [helyette] a gyakorlati keresztény élet fontosságát hangsúlyozza. Nézete szerint a reformáció nem lezárt történet, hanem egy folyamat. Központi témái a bűn és a kegyelem, a régi életből az újba való újjászületés, amely a megtéréskor tanúsított és a tökéletes életre vezető bűnbánatban jelenik meg. Az újjászületettek a nagy csoporton belül külön kis csoportot alkottak, a konvektikumot. Nekik társaik előtt tanúskodniuk kellett annak érdekében, hogy a világ Isten országává váljon. A pietisták magukra mint Isten választottaira tekintettek, a többi emberre pedig mint a világ gyermekeire.

⁵⁰ Wikipedia

Internet, 2024. augusztus 15.

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:August-Hermann-Francke.jpg>

A pietizmus a vakbuzgósággal szöges ellentétben igen komoly hangsúlyt fektetett arra, hogy mindenki pontosan tudhassa és érthesse, hogy miben is hisz. Ezért a buzgó pietisták tanítottak, terjesztették az ismereteket. A pietista korálok szövegei is sokszor szisztematikusan tanító jellegűek.

Lelkipásztori munkájukat a Biblia népszerűsítése (olvasás és bibliaóra tartása), a személyes kapcsolattartás, a lelki gondozás, a konfirmáció újraélése és a hitoktatás adta. Az egyes személyekre fordított figyelem miatt az újkori individualizmus és a romantika előfutára lett, és a későbbi szekularizációban is nagy szerepe lett. A pietisták célja az volt, hogy az őskeresztények vallási életét éljék. Ezért legfontosabb iratuk a Szentírás volt, a hagyományokat figyelmen kívül hagyták. A vallási gyakorlat fontosabb volt számukra, mint az elméleti teológia, és a biblikus tudomány is előnyt élvezett a dogmatikával szemben. A mozgalom átalakította a protestáns prédikációkat és az énekeket is, bőséges és értékes irodalmat hozott létre.⁵¹

Adelheid Sibylle 1677. körül ismerte meg a fent említett **August Hermann Francket**, akivel élete végéig mély barátságot ápolt. Francke leveleiben kedvesen „Debora”-nak szólította a nőt.

August Hermann Francke (* 1663. március 22. Lübeck; † 1727. június 8. Halle an der Saale) német protestáns teológus, lelkész, pedagógus és egyház énekek szerzője. A hallei pietizmus egyik fő képviselője volt. 1698-ban megalapította a Francke-alapítványokat, amelyek ma is léteznek.⁵²

Adelheid Sibylle végül nem az őt szerelemmel imádó Franckehez, hanem a szintén lübecki festőművészhez, **Johann Heinrich Schwartzhoz** ment feleségül 1683. körül, akit szintén a pietizmus szellemében neveltek.

Schwartz valószínűleg Breslauban (a mai Wroclaw) született, Lübeckbe tízéves korában érkezett özvegy édesanyjával, akit ott feleségül vett **Balthazar Jauert**. Mostohaapjának háza a vallási reformmozgalmak egyik főhadiszállása volt Lübeckben. Csak érdekesség, hogy Schwartz egyik féltestvére, **Johann Jauert** a vallásszabadságra vágyva az 1600-as évek végén kivándorolt Észak-Amerikába és ott Germantownban telepedett le.⁵³

Schwartz főművét – Krisztus mint a gyermekek barátja – eredetileg a lübecki Marienkirche-nek szánta, de a vallási belvillongások miatt az végül 1690-ben a Jakobikirche-be került, ahol a mai napig megtekinthető. A festmény – szakítva a korábbi merev hagyományokkal – Jézus emberarcát és egy hétköznapiinak tekinthető sokadalmat mutat be. A témaválasztásra és a megfogalmazásra állítólag Francke volt nagy hatással.

---

⁵¹ Wikipedia
Internet, 2024. augusztus 15.
<https://hu.wikipedia.org/wiki/Pietizmus>

⁵² Wikipedia
Internet, 2024. augusztus 15.
https://de.wikipedia.org/wiki/August_Hermann_Francke

⁵³ Lübeck

16. ábra: Schwartz: Krisztus mint a gyermekek barátja

A festmény⁵⁴ portréminőségben ábrázolja a szereplőket, akik a Schwartz és a Jauert családból kerültek ki. Jézus mellett Adelheid Sibylle áll, mellén az 1688. október 3-án megkeresztelt Margret Schwartz.

17. Schwartz: Krisztus mint a gyermekek barátja (részlet)

⁵⁴ Von Concord - Eigenes Werk, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=9688264>

A házaspárnak hét gyermeke született, közülük

- Johann Friedrich Schwartz (* 1684), akinek keresztszülei között volt Johanna Eleonora Petersen. Az altdorfi egyetemen tanult, ahol 1706-ban orvosi diplomát szerzett; ezután Berlinben telepedett le, ahol általános orvosként dolgozott.
- Balthasar Schwartz (* 1686) portréfestő, aki Berlinben és Londonban dolgozott. Testvéreihez hasonlóan szülei halála után ő is élvezte anyja Nürnbergben élő nővérének, Catharina Höttlnek [született Röther] anyagi támogatását.
- Johann Heinrich Schwartz (* 1691), aki ugyanazt a nevet viselte, mint apja. Legidősebb bátyjához hasonlóan az altdorfi egyetemen tanult, később pedig württembergi udvari ügyvéd lett. Tanulmányai alatt nagynénjénél tartózkodott Nürnbergben, akinél legfiatalabb nővére is élt.
- Adelheit Sibylla Schwartzot (* 1693), aki anyjával azonos nevet viselt, anyja halála után Johanna Eleonora Petersen és Johann Wilhelm Petersen vette magához. A lány 1709-ben vagy 1710-ben halt meg, miközben von Bolhagen grófnőnél lakott.
- Candida Benedicta Schwartzot („Candel”) (* 1697) anyja halála után anyja gyermekkori barátja, August Hermann Francke vette magához.
- A legkisebb lány, Veronica (* 1698) apja halála után apja sógornőjénél maradt Nürnbergben.⁵⁵

A vallási ellentétek Lübeckben annyira elfajultak, hogy 1692-ben Adelheit Sibylla Schwartzot hosszú időre száműzték a városból. A család végül 1697-ben Berlinbe költözött, ami akkor a vallási tolerancia egyik központja volt.

G-06 Magdalena (b) Sch.

K: 01 03 01 06 01 06 00 00 00 00
Sz: Tübingen, 1629.
A.n.: **Margareta Pfuderer**
F: Daniel Breuning (1634-1704.)
H: Unterensingen, 1708.

Magdalenáról semmit sem tudunk (azon kívül, hogy az ő keresztaja is Lucas Oliander volt), a férjéről ennyit:

- 07.05.1653 immatr. an der Universität Tübingen,
- 06.08.1656 Mag.,
- 1659 Pfarrer in Reinerzau,
- 1663 in Oberjettingen,
- 1673-1704 in Unterensingen.⁵⁶

Daniel nagyapja, Joseph Breuning szintén evangélikus lelkész volt. Wildberg, Aidlingen és Hedelfingen (mindhárom Stuttgart környékén) voltak a működési állomásai.

---

⁵⁵ Wikipedia

Internet, 2024. augusztus 15.

https://de.wikipedia.org/wiki/Johann_Heinrich_Schwartz

⁵⁶ TÜB, 395. oldal

Magdalena és Daniel Breuning gyermekei közül megemlítem:

- Barbara Margarethe, * 4.8.1662 Reinerzau, + 1730., oo 12.7.1687 Unter-ensingen: Theodor Zeidler, Musikus, Tuchmacher in Nürtingen,
- Johann Christian, * 23.9.1663 Oberjettingen, + 9.12.1723 Münsingen.
  - Imm. Tübingen 9.6.1680,
  - B. 23.8.1682,
  - Stip. 1682,
  - Pf. Wipplingen und Lautern 1688,
  - Oberböbingen Juli 1698-April 1699 ab officio remotus,
  - Pröz. Münsingen 1700-+
- Georg Gottlieb, * 19.11.1664 Oberjettingen, Feldscher, Barbier und Chirurg in Stuttgart, oo I. 20.8.1695 Unterensingen: Margarethe Beyrlin [sz. Schweitzer],
- Jakob Friedrich, * 29.3.1666 Oberjettingen, Sattler in Esslingen, oo 11.11.1690 ebd.: Katharina [Bauer]
- Maria Magdalena, oo 19.8.1704 Unterensingen: Johann Georg Hartmauer, Augen- und Wundarzt von Straßburg.⁵⁷

A második fejezet Johannes Schlotterbeck-kel (1632-87.) indul, aki a Schlotterbeck család 100-150 évnyi tübingeni tartózkodása után elhagyta a szülővárosát és evangélikus lelkészként dolgozott legalább négy különböző helyen.

2024. augusztus 15.

Réthy Imre

---

⁵⁷ WKGO

Internet, 2024. augusztus 15.

<https://www.wkgo.de/personen/suchedetail?sw=gnd:GNDFB914>